

Серыя «У дапамогу педагогу» заснавана ў 1995 годзе

Навукова-метадычны часопіс

Выдаецца з IV квартала 1995 года

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі

№ 640 ад 04.09.2009, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выходзіць штомесяц з II паўгоддзя 2005 года

№ 7(237)•2021

ліпень

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА

Рэдакцыйная калегія

Галоўны рэдактар

Алесь Іванавіч БЕЛЬСКІ, доктар філалагічных навук, прафесар

Першы намеснік галоўнага рэдактара

В. І. ІЎЧАНКАЎ, доктар філалагічных навук, прафесар

Намеснік галоўнага рэдактара

І. У. БУЛАЎКІНА, галоўны спецыяліст
упраўлення агульнай сярэдняй адукацыі
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

А. У. БЕЛЬСКАЯ, адказны сакратар

Р. А. БАРАВІКОВА, лаўрэат Дзяржаўнай
прэміі Рэспублікі Беларусь

А. І. БЕЛЯЯ, доктар філалагічных навук,
кандыдат педагагічных навук, дацэнт

Г. М. ВАЛОЧКА, доктар педагагічных навук, прафесар

Л. М. ГАМЕЗА, доктар педагагічных навук, дацэнт

Я. В. ЕСІС, настаўнік вышэйшай катэгорыі
сярэдняй школы № 16 г. Мазыра

М. В. ЖУКОВІЧ, настаўнік-метадыст, намеснік
дырэктара па вучэбнай рабоце сярэдняй школы № 1
імя В. Х. Галаўко г. Бярозы

В. У. ЗЕЛЯНКО, доктар педагагічных навук, дацэнт

Т. У. ЛОГІНАВА, начальнік аддзела
метадычнага забеспячэння гуманітарнай адукацыі
Нацыянальнага інстытута адукацыі

А. А. ЛУКАШАНЕЦ, доктар філалагічных навук,
прафесар, акадэмік НАН Беларусі

А. М. МАКАРЭВІЧ, доктар філалагічных навук, дацэнт

Т. І. МАРОЗ, кандыдат педагагічных навук, дацэнт

М. І. НАВУМЧЫК, настаўнік-метадыст,
намеснік дырэктара па вучэбна-метадычнай рабоце
Маларыцкай раённай гімназіі

З. І. ПАДЛІПСКАЯ, член праўлення
Саюза пісьменнікаў Беларусі

А. К. ПЕКАЧ, настаўнік-метадыст ліцэя № 2 г. Мінска

В. У. ПРАСКАЛОВІЧ, доктар педагагічных навук, дацэнт

М. Р. ПРЫГОДЗІЧ, доктар філалагічных навук, прафесар

Т. М. ПУЧЫНСКАЯ, кандыдат педагагічных навук,
дацэнт

С. Л. РУМЯНЦАВА, настаўнік-метадыст
сярэдняй школы № 15 г. Наваполацка

А. В. РУЦКАЯ, заслужаная настаўніца Беларусі

Н. С. СТАРЖЫНСКАЯ, доктар педагагічных навук,
прафесар

Г. І. ШМАЯНКОВА, настаўніца вышэйшай катэгорыі,
намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце сярэдняй
школы № 27 г. Магілёва

І. Ф. ШТЭЙНЕР, доктар філалагічных навук, прафесар

Заснавальнік і выдавец —

РУП «Выдавецтва «Адукацыя і выхаванне»

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск

тэл.: (017) 393-93-20 (адк. сакратар)

тэл.: (017) 353-03-22 (аддз. маркетынгу)

факс: (017) 257-91-49.

E-mail: belmova@aiv.by (часопіс),

aiv@aiv.by (выдавецтва), <http://www.aiv.by>

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА

Запрашаем на ўрок

- 3 *Фёдарова Л. М.* Урок-падагульненне «Свет загадак і цудаў» у VI класе
 11 *Навумчык М. І.* Уладзімір Бутрамееў. «Славутая дачка Полацкай зямлі» (урок у VI класе)
 17 *Есіс Я. В.* Апавяданне Янкі Брыля «Маці» (урок дадатковага чытання ў VI класе)
 21 *Раманенка Т. М.* Самастойныя і службовыя часціны мовы. Правапіс *не (ня), ні* з рознымі часцінамі мовы (VIII клас)

Методыка і вопыт

- 25 *Казачэнка І. Р.* Кубік Блума на ўроках беларускай мовы ў VIII класе
 27 *Якімовіч А. М.* Вывучаем беларускі правапіс: практыкум

Рыхтуем ся да алімпіяды

- 32 *Караткевіч В. І., Шаршнёва В. М., Караткевіч І. І.* Матэрыялы заключнага этапу рэспубліканскай алімпіяды па вучэбных прадметах «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура» (2021 год, IX клас)
 38 *Казлоўскі Р. К., Цімашэнка Н. П.* Заключны этап рэспубліканскай алімпіяды: аналіз заданняў і парады (IX клас)
 41 *Лясніцкая Т. А.* Алімпіядныя заданні па беларускай літаратуры для вучняў VII—VIII класаў
 46 *Зяткіна Н. М.* Алімпіядныя заданні для вучняў VI класа

Навуковыя публікацыі

- 53 *Васюковіч Л. С.* Спосабы рэалізацыі метапрадметнага патэнцыялу вучэбнага тэксту падручніка: метадычныя рэкамендацыі

Пазакласная работа

- 58 *Рабцава Л. У.* Падарожжа па краіне Мовазнавіі: лінгвістычны турнір для вучняў V класа
 60 *Крупенчык Г. Д.* Жыццё і творчасць Петруся Броўкі: інтэлектуальная гульня «Шчаслівы выпадак» для вучняў X—XI класаў

Займальны матэрыял

- 63 Крыжаванка «Свет загадак і цудаў» для вучняў VI класа. *Склаў М. І. Навумчык*
 64 Анкета для чытачоў

На **другой старонцы вкладки** — партрэт Язэпа Пушчы (1902—1964). *Мастак А. Ю. Прынькова.*

На **трэцяй старонцы вкладки** — фотаздымак помніка-бюста Васілю Быкаву ў родных Ушачах на Віцебшчыне. Урачыстае адкрыццё помнікаў пісьменнікам-землякам В. Быкаву і Р. Барадзіліну адбылося 18 чэрвеня 2021 года. Скульптары — Ігар Засімовіч і Аляксей Сарокін, архітэктар — Віктар Карака. *Фота Г. П. Лабадзенкі.*

Дасылаючы матэрыялы для публікацыі ў нашым часопісе, аўтары тым самым перадаюць выдаўцу невыключныя маёмасныя правы на ўзнаўленне, распаўсюджванне, паведамленне для ўсеагульнага ведама і іншыя магчымыя спосабы выкарыстання твора без абмежавання тэрыторыі распаўсюджвання (у тым ліку ў электроннай версіі часопіса).

Рэдактары А. У. Бельская, В. Д. Дзяруга. Карэктар А. У. Бельская. Камп'ютарны набор А. У. Бельскай, І. М. Кузьмянковай. Макет і верстка І. М. Кузьмянковай.

Выхад у свет 28.07.2021. Фармат 60×84¹/₈. Папера афсетная. Друк афсетны. Ум. друк. арк. 6,02. Ул.-выд. арк. 6,02. Тыраж 1068 экз. Заказ 85. Цана свабодная.

Адрас рэдакцыі часопіса «Беларуская мова і літаратура»: Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск, тэл.: 393-93-20.

Надрукавана ў таварыстве з абмежаванай адказнасцю «СУГАРТ».

ЛП № 02330/427 ад 17.12.2012. Вул. Кнорына, д. 50, корп. 8, каб. 305, 220103, г. Мінск